

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กล้วยไข่ เป็นผลไม้ที่มีผู้นิยมบริโภคกันทั่วไปโดยเฉพาะกล้วยไข่สุก เนื่องจากมีรสชาติดี หอมหวาน อร่อย มีผู้บริโภคทั้งในประเทศและต่างประเทศ ข้อมูลจากสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2556: 57) รายงานว่าในปี 2555 มีปริมาณการส่งออก 15,471 ตัน คิดเป็นมูลค่า 138.54 ล้านบาท ซึ่งประเทศที่มีการรับซื้อกล้วยไข่มากที่สุด คือ ประเทศจีน ฮองกง และเวียดนาม ความต้องการส่งออกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะตลาดในประเทศจีนซึ่งชาวจีนเรียกว่า “หวงตี้เจียว” หมายถึง กล้วยจักรพรรดิ สำหรับตลาดกล้วยไข่ภายในประเทศจะอยู่ในเขตภาคกลาง เช่น ตลาดไท ตลาดสี่มุมเมืองและในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งในปัจจุบันพื้นที่ปลูกกล้วยไข่ที่สำคัญของประเทศไทย ได้แก่ จังหวัดตาก กำแพงเพชร นครสวรรค์ จันทบุรี และเพชรบุรี จากข้อมูลของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2556:57) พบว่า พื้นที่ปลูกกล้วยไข่ของประเทศ มีพื้นที่ปลูกลดลง คือ เมื่อปี 2553 มีพื้นที่ปลูก 58,585 ไร่ ปี 2554 มีพื้นที่ปลูก 32,290 ไร่ และในปี 2555 พื้นที่ปลูกลดลงเหลือ 31,700 ไร่

หากกล่าวถึงกล้วยไข่ คนส่วนใหญ่จะนึกถึงจังหวัดกำแพงเพชร เนื่องจากในอดีตจังหวัดกำแพงเพชรมีพื้นที่ปลูกกล้วยไข่เป็นจำนวนมาก และมีแหล่งจำหน่ายที่สำคัญ คือ บริเวณตลาดมอกล้วยไข่ บ้านปากอ่าง ตำบลอ่างทอง อำเภอเมืองกำแพงเพชร บนเส้นทางสายเอเชีย กำแพงเพชร-นครสวรรค์ และแหล่งจำหน่ายริมทางถนนสายกำแพงเพชร-พิจิตร ทำให้กล้วยไข่กลายเป็นพืชสัญลักษณ์ของจังหวัด เป็นส่วนหนึ่งของคำขวัญประจำจังหวัดกำแพงเพชร ที่ว่า “กรุพระเครื่อง เมืองคนแกร่ง ศิลาแลงใหญ่ กล้วยไข่หวาน น้ำมันลานกระบือ เลื่องลือมรดกโลก” และมีการจัดงาน “ประเพณีสารทไทยกล้วยไข่เมืองกำแพงเพชร” ในช่วงเดือนกันยายน-ตุลาคม เป็นประจำทุกปี

การศึกษาข้อมูลรายงานข้อมูลภาวะการผลิตพืช (รต.02) จากสำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า สถานการณ์การผลิตกล้วยไข่ของจังหวัดกำแพงเพชรมีพื้นที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ เมื่อปี 2553 มีพื้นที่ปลูก 2,746 ไร่ ปี 2554 มีพื้นที่ปลูก 2,232 ไร่ 2555 มีพื้นที่เพาะปลูก 1,747 ไร่ โดยเฉพาะในปี 2556 มีพื้นที่เพาะปลูกเพียง 1,036.30 ไร่ ซึ่งแนวโน้มการผลิตกล้วยไข่

ของเกษตรกรจังหวัดกำแพงเพชร ที่ลดลงเนื่องจากเกษตรกรประสบปัญหาในหลายๆ ด้าน เช่น ลม พายุพัดต้นกล้วยไข่ล้มเสียหาย ผลผลิตต่อไร่ลดลง ดินเสื่อมคุณภาพ โรคและแมลงระบาด ขาดแรงงานในครัวเรือน และกล้วยไข่ต้องมีการดูแลมากกว่าพืชชนิดอื่น ทำให้เกษตรกรหันไปปลูกอ้อย หรือข้าวโพดแทน

ข้อมูลดังกล่าวนี้ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่าสภาพการผลิตกล้วยไข่ ซึ่งเป็นผลไม้ที่เป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดกำแพงเพชร มีพื้นที่ในการปลูกลดลง ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพการผลิต และการตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกร รวมถึงการหาแนวทางในการพัฒนาการผลิตและการตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกรจังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นแนวทางให้ผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปส่งเสริมและพัฒนาการผลิตกล้วยไข่ให้มีคุณภาพ สร้างรายได้ให้เกษตรกรผู้ผลิต นอกจากนี้ยังทำให้กล้วยไข่เป็นผลไม้ที่เป็นสัญลักษณ์คู่เมืองกำแพงเพชร ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตกล้วยไข่จังหวัดกำแพงเพชร
- 2.2 เพื่อศึกษาสภาพการผลิตกล้วยไข่ของเกษตรกรจังหวัดกำแพงเพชร
- 2.3 เพื่อศึกษาสภาพการตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกรจังหวัดกำแพงเพชร
- 2.4 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการผลิตและการตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกรจังหวัดกำแพงเพชร

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การผลิตและการตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกรจังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งศึกษาถึง สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร สภาพการผลิตกล้วยไข่ของเกษตรกร สภาพการตลาดกล้วยไข่ และปัญหาและข้อเสนอแนะการผลิตและการตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกร เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการผลิตและการตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกรผู้ผลิตกล้วยไข่ในจังหวัดกำแพงเพชร โดยผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นกรอบแนวคิดการวิจัย และมีตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ (ตามภาพที่ 1.1)

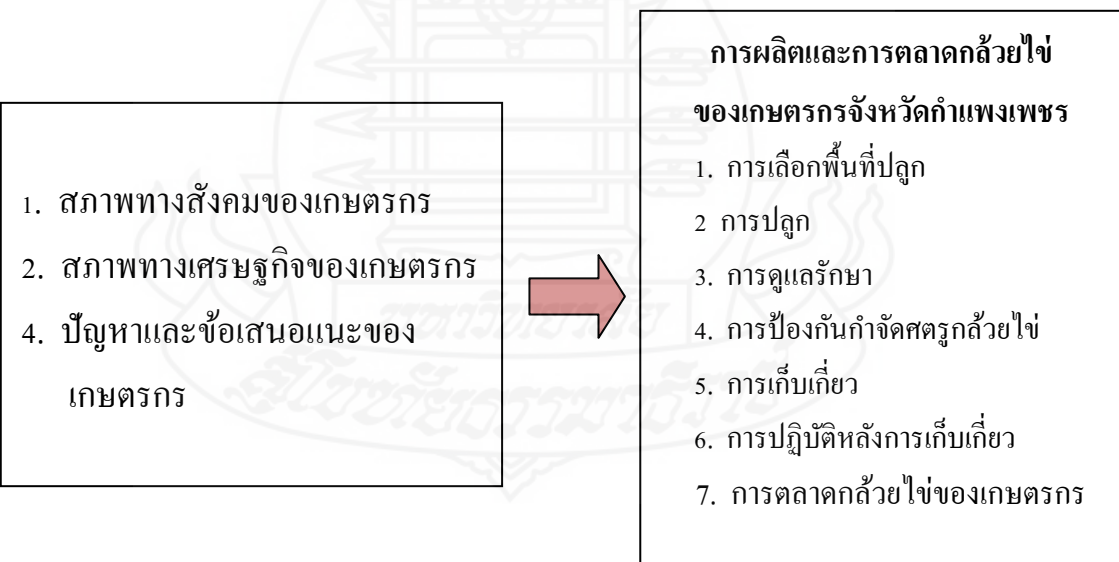
3.1 สภาพทางสังคมของเกษตรกร หมายถึง เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน การเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพการเกษตร และการมีตำแหน่งทางสังคม

3.2 สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร หมายถึง การประกอบอาชีพของสมาชิกในครัวเรือน รายได้และรายจ่ายของครัวเรือน ภาวะหนี้สิน ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร และจำนวนแรงงานทางการเกษตรในครัวเรือน ของเกษตรกร

3.3 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการผลิตกล้วยไข่ของเกษตรกร หมายถึง ข้อมูลที่เกี่ยวกับการผลิตกล้วยไข่โดยทั่วไปของเกษตรกร คือ ขนาดพื้นที่ปลูก ประสบการณ์ในการปลูกกล้วยไข่ วัตถุประสงค์ในการปลูก การจ้างแรงงาน แหล่งที่ได้รับคำแนะนำและความรู้ ต้นทุนในการผลิต แหล่งเงินทุนที่ใช้ และปริมาณผลผลิตกล้วยไข่ที่ได้ในปีที่ผ่านมา

3.4 การตลาดกล้วยไข่ หมายถึง วิธีการจัดการผลิตผลกล้วยไข่ ตั้งแต่ สถานที่จำหน่าย ผลิตผล ลักษณะการจำหน่ายผลิตผล ผู้ที่รับซื้อผลิตผล การคัดเกรด รูปแบบการจำหน่ายและราคา ผู้กำหนดราคา การชำระเงินค่าผลิตผล การรวมกลุ่มจำหน่ายผลิตผล การแปรรูปผลผลิต แหล่งข่าวสารของราคาซื้อขาย และการใช้ข้อมูลการตลาดในการตัดสินใจผลิตกล้วยไข่

3.5 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกร

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ เป็นการศึกษาการผลิตและการตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกรจังหวัดกำแพงเพชร ที่ได้จดทะเบียนเกษตรกร(ทบก.01) ว่าเป็นผู้ปลูกกล้วยไข่ในจังหวัดกำแพงเพชร ไว้กับระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร ศึกษาเฉพาะการดำเนินกิจกรรมการผลิตและการตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกรในจังหวัดกำแพงเพชรเท่านั้น โดยจัดเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนมีนาคม – เมษายน 2557

5. นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง

5.1 เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรผู้ผลิตกล้วยไข่ในจังหวัดกำแพงเพชร ตามข้อมูลจากทะเบียนเกษตรกร (ทบก. 01) ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง ของกรมส่งเสริมการเกษตร เท่านั้น

5.2 สภาพการผลิตกล้วยไข่ของเกษตรกร หมายถึง ความเป็นจริงที่เห็นและเป็นอยู่ของสภาพการผลิตกล้วยไข่ในปัจจุบันของเกษตรกรจังหวัดกำแพงเพชร เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป การเลือกพื้นที่ปลูก การปลูก การดูแลรักษา การป้องกันกำจัดศัตรู การเก็บเกี่ยว และการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

5.4 กล้วยตัง หมายถึง หน่วยนับในการซื้อขายกล้วยไข่ในท้องถิ่น คือ กล้วยไข่มีหัวสมบูรณ์ 6 หัว เรียกว่า 1 ตัง ในแต่ละหัวมีไม่น้อยกว่า 12 ผล

5.5 จำหน่ายเหมาเครือ หมายถึง กล้วยไข่ที่มีขนาดเครือเล็กไม่สามารถที่จะจำหน่ายเป็นกล้วยตังได้ จึงตกลงซื้อขายเหมากันเป็นเครือ

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยในครั้งนี้ทำให้ทราบถึงสภาพการผลิต การตลาด และปัญหาการผลิตกล้วยไข่ของเกษตรกรจังหวัดกำแพงเพชร ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ดังนี้

6.1 ด้านวิชาการ ได้รับข้อมูลใหม่ในการผลิตและการตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกรจังหวัดกำแพงเพชร เพื่อร่วมกันหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตและการตลาดกล้วยไข่ต่อไป

6.2 ด้านเศรษฐกิจ เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้เกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไข่มีความยั่งยืนในอาชีพ และมีรายได้ ผลตอบแทนที่เหมาะสมกับค่าแรงและต้นทุนการผลิต โดยมีรายได้เพียงพอในการเลี้ยงชีพและครอบครัว

6.3 ด้านสังคม ผู้บริโภคและเกษตรกรมีความปลอดภัยไม่กระทบต่อสุขภาพอนามัย

6.4 ด้านการเกษตร สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุงคุณภาพกล้วยไข่ ให้สอดคล้องกับศักยภาพและความต้องการของเกษตรกร

6.5 ด้านการวิจัยต่อเนื่อง สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาวิจัยด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในโอกาสต่อไป

